

ผู้เขียน
นางสาวสิริโฉม พรหมโสม
นิติกร สำนักกฎหมาย

การประกันชีวิต

“การประกันชีวิต” เป็นการประกันภัยแบบหนึ่งที่มีลักษณะให้ความคุ้มครองและการพิทักษ์ความสูญเสียทางการเงินและเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากการเสียชีวิตของบุคคล การประกันชีวิตจึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ครอบครัวและหลักประกันทางใจของผู้เอาประกันชีวิตเอง หากผู้เอาประกันชีวิตต้องถึงแก่กรรม บุคคลอื่นที่ต้องพึ่งพาอาศัยรายได้ของผู้เอาประกันชีวิต ในขณะที่ผู้เอาประกันชีวิตยังมีชีวิตอยู่จะไม่ได้ได้รับความเดือดร้อนทางการเงินเท่าที่ควรจากการสูญเสียนั้น ปัจจุบันประชาชนต่างให้ความสนใจในการทำประกันชีวิตกันเป็นจำนวนมาก และในขณะเดียวกันปรากฏว่ามีประชาชนเป็นจำนวนไม่น้อยที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันชีวิต โดยการหลงเชื่อเพียงคำโฆษณาของบริษัทประกันชีวิต หรือตัวแทนประกันชีวิตมากเกินไป โดยไม่มีการศึกษาอย่างถ่องแท้และรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจทำประกันชีวิตจนทำให้เกิดปัญหาการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการประกันชีวิตเป็นจำนวนมาก ในภายหลัง อาทิ การฟ้องตัวแทนประกันชีวิต การฟ้องเรียกเงินประกันชีวิต ฯลฯ

คอลัมน์กรณีศึกษาหมายนำฉบับนี้ จึงขอนำเสนอเรื่อง “การประกันชีวิต” เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประกันชีวิต อันประกอบด้วยสาระสำคัญ ความหมายของการประกันชีวิต ประโยชน์ของการประกันชีวิต ประเภทของการประกันชีวิต แบบของการประกันชีวิต หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต ผู้มีสิทธิได้รับเงินจากการประกันชีวิต ข้อยกเว้นความรับผิดของผู้รับประกันชีวิต การบอกเลิกสัญญาประกันชีวิต และอายุความ ตามลำดับดังนี้

๑. ความหมายของการประกันชีวิต

“การประกันชีวิต” หมายถึง สัญญาที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้สืบทายของเขา ในเมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตไว้ได้ตายภายในเวลา หรือมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกำหนดไว้ ผู้เอาประกันชีวิตตกลงส่งเบี้ยประกันในการนี้^๑

การประกันชีวิต เป็นวิธีการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมกันเฉลี่ยภัยอันเนื่องจากการตาย การสูญเสียอวัยวะ ทูพพลภาพ และการสูญเสียรายได้ในยามชรา โดยที่เมื่อบุคคลใดต้องประสบกับภัยเหล่านั้น ก็ได้รับเงินเฉลี่ยช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนแก่ตนเองและครอบครัว โดยบริษัทประกันชีวิตจะทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการนำเงินก้อนดังกล่าวไปจ่ายให้แก่ผู้ได้รับภัย^๒

การประกันชีวิตในประเทศไทย เกิดขึ้นภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้เสด็จกลับจากการประพาสประเทศอินเดียไม่นาน บริษัท อีสเอเชียติก จำกัด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนประกันชีวิตของบริษัทแควิตาเบิลแห่งกรุงลอนดอนให้เป็นผู้เสนอขายกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพ และได้รับพระบรมราชานุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากการที่คณะทูตได้นำเรื่องขอพระบรมราชานุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตในประเทศไทย โดยมี “สมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัครมหาเสนาบดี เป็นผู้เอาประกันชีวิตเป็นบุคคลรายแรกของประเทศไทย”

๒. ประโยชน์ของการประกันชีวิต^๓

สำหรับประโยชน์ของการประกันชีวิตนั้นอาจแบ่งออกเป็น ๔ ประการ ดังนี้

๒.๑ ด้านการให้ความคุ้มครอง ความคุ้มครองจากการประกันชีวิตเป็นวิธีในการป้องกันภัยของบุคคลประเภทหนึ่ง กล่าวคือ ช่วยสร้างหลักประกันและความมั่นคงให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตและครอบครัว เมื่อผู้เอาประกันชีวิตซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวได้เสียชีวิตก่อนเวลาอันสมควร เงินประกันชีวิตที่ได้รับจะสามารถแบ่งเบาภาระความเดือดร้อนทางการเงินของครอบครัวและทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องรับภาระมากเกินไป

๒.๒ ก่อให้เกิดการออมทรัพย์ ในกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตได้เลือกซื้อการประกันชีวิตแบบที่มีการออมทรัพย์รวมอยู่ด้วย ผู้เอาประกันชีวิตจะได้รับเงินจำนวนหนึ่งตามที่ได้ตกลงกันไว้เมื่อมีชีวิตอยู่ ณ วันที่ครบกำหนด

๒.๓ ประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ บริษัทประกันชีวิตจะนำเอาเงินส่วนที่เป็นเงินออมของผู้ที่เอาประกันชีวิตไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ เช่น พันธบัตรของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลสามารถนำเงินในส่วนนี้ไปใช้การก่อสร้างถนนหนทาง และอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม

^๑ จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๓๗

^๒ สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) เว็บไซต์ www.oic.or.th/th/elearning/Inner_life2.php, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

^๓ สรุปจาก วรรณที ลีลาเวทพงษ์, การประกันชีวิต, บทความ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เว็บไซต์ <http://tdc.thailis.or.th/tdc/>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

^๔ เรื่องเดียวกัน.

๒.๔ ค่าลดหย่อนภาษี ซึ่งแบบประกันชีวิตที่สามารถหักลดหย่อนภาษีได้นั้น ต้องมีเงื่อนไข ดังนี้^๕ (ตามประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ ๑๗๒) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้ สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันชีวิต ของผู้มีเงินได้ ตาม ข้อ ๒ (๖๑) แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๒๖ (พ.ศ. ๒๕๐๙) ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร)

- ๑) ต้องเป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีกำหนดระยะเวลาคุ้มครองตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในราชอาณาจักรไทย
- ๒) ต้องเป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีเงิน หรือผลประโยชน์ตอบแทนคืนไม่เกิน ร้อยละ ๒๐ ของเบี้ยประกันชีวิตสะสม (ไม่รวมเงินปันผลตามกรมธรรม์ หรือผลประโยชน์ตอบแทนที่จ่ายเมื่อสิ้นสุดการชำระเบี้ยประกันชีวิต หรือผลประโยชน์ตอบแทนที่จ่ายเมื่อสิ้นสุดอายุกรมธรรม์)
- ๓) เบี้ยประกันชีวิตที่นำไปลดหย่อนภาษีเงินได้ ต้องเป็นเบี้ยประกันชีวิตของกรมธรรม์ประกันชีวิตหลักเท่านั้น
- ๔) เบี้ยประกันชีวิตสำหรับสัญญาเพิ่มเติม เช่น ประกันอุบัติเหตุ ประกันสุขภาพ เป็นต้น ไม่สามารถนำไปใช้หักลดหย่อนภาษีได้

เมื่อผู้เอาประกันชีวิตซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวได้เสียชีวิตก่อนเวลาอันสมควร เงินประกันชีวิตที่ได้รับจะสามารถแบ่งเบาภาระความเดือดร้อนทางด้านการเงินของครอบครัว และทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ต้องรับภาระมากเกินไป

๓. ประเภทของการประกันชีวิต^๖

๓.๑ ประเภทสามัญ (Ordinary Life Insurance) การประกันชีวิตประเภทนี้มีลักษณะเฉพาะตัวอยู่ที่จำนวนเงินที่เอาประกันภัยแต่ละรายค่อนข้างสูง เหมาะสำหรับผู้ที่มีรายได้ปานกลางจนกระทั่งผู้ที่มีรายได้สูง สำหรับการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นรายปี รายหกเดือน หรือรายสามเดือน การพิจารณารับประกันภัยนั้น มีทั้งแบบที่ต้องตรวจสุขภาพและแบบที่ไม่ต้องตรวจสุขภาพ

๓.๒ ประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Life Insurance) คือการประกันชีวิตที่มีจำนวนเงินค่อนข้างต่ำ เหมาะสำหรับบุคคลผู้ที่มีรายได้น้อย จึงไม่มีการตรวจสุขภาพ การพิจารณารับประกันภัยจึงต้องอาศัยข้อมูลจากค่าเฉลี่ยในใบคำขอเอาประกันชีวิต การชำระเบี้ยประกันภัยจะเป็นรายเดือนหรืออาจมีเงื่อนไขกำหนดระยะเวลาออกคอยก็ได้

^๕ สรุปรจาก อูมาพันธ์ เจริญยิ่ง, เก็บตังค์ : ลดหย่อนภาษีด้วยประกันชีวิต เว็บไซต์ <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/31677/>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

^๖ อ้างแล้ว โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.

๓.๓ ประเภทกลุ่ม (Group Life Insurance) เป็นการรับประกันชีวิตของบุคคลหลายคน โดยผู้รับประกันชีวิตจะออกกรมธรรม์ประกันชีวิตให้เพียงฉบับเดียว การพิจารณาจะพิจารณาความเสี่ยงภัยของบุคคลในกลุ่มเดียวกันทั้งหมดด้วยอัตราเบี้ยประกันเดียวกันทั้งหมด

๔. แบบของการประกันชีวิต^๓

๔.๑ แบบชั่วระยะเวลา (Term Insurance) การประกันชีวิตแบบนี้ให้ความคุ้มครองการเสียชีวิตของผู้เอาประกันชีวิตในระยะเวลาที่กำหนดของสัญญา คือระยะเวลา ๑ ปี หรือ ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี ถ้าผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตในระยะเวลาของสัญญาและสัญญานั้นมีผลคุ้มครอง ผู้รับประกันชีวิตจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันชีวิตให้ผู้รับประโยชน์ตามสัญญา แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนครบกำหนดสัญญา จะถือว่าสัญญาสิ้นสุด และไม่ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ เนื่องจากไม่มีการสะสมมูลค่าเงินสดไว้ในกรมธรรม์

๔.๒ แบบตลอดชีพ (Whole Life Insurance) ให้ความคุ้มครองการเสียชีวิตไปตลอดชีวิตของผู้เอาประกันชีวิต จะจ่ายเงินเอาประกันชีวิตเมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิต ไม่ว่าจะเสียชีวิตเมื่อใด และสัญญาในขณะนั้นมีผลบังคับในทางปฏิบัติ ผู้รับประกันชีวิตมักจะจ่ายเงินเอาประกันชีวิตคืนเมื่อผู้เอาประกันชีวิตมีอายุครบ ๙๙ ปี

๔.๓ แบบสะสมทรัพย์ (Endowment Insurance) การประกันชีวิตประเภทนี้จะให้ความคุ้มครองการเสียชีวิตของผู้เอาประกันชีวิตภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และคืนจำนวนเงินเอาประกันชีวิตเมื่อผู้เอาประกันชีวิตมีชีวิตอยู่ครบกำหนดสัญญา

๔.๔ แบบเงินได้ประจำ (Annuity Life Insurance) การประกันชีวิตประเภทนี้คือสัญญาที่ผู้รับประกันชีวิตสัญญาว่าจะจ่ายเงินจำนวนที่แน่นอนทุก ๆ ช่วงระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต เมื่อมีอายุถึงกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาตลอดไปจนกว่าจะเสียชีวิต

๕. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต^๔

๕.๑ หลักส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้

ในการทำสัญญาประกันชีวิตนั้น สิ่งที่ผู้รับประกันชีวิตจะต้องพิจารณาคือ “ส่วนได้เสีย” ในเหตุที่ประกันภัย หากไม่มียอมไม่ผูกพันคู่สัญญา คือผู้เอาประกันชีวิตกับผู้รับประกันชีวิต ในกรณีการเอาประกันชีวิตของตนเองบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะเอาประกันชีวิตของตนเองได้เสมอ แต่หากเป็นการเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น บุคคลที่ขอเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่นจะต้องมีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลผู้นั้นด้วย เช่น สามียอมมีสิทธิเอาประกันชีวิตของภรรยาได้ และในทางกลับกันภรรยาก็มีสิทธิจะเอาประกันชีวิตของสามีได้ เพราะสามีภรรยายอมมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันตามกฎหมาย เป็นต้น บิดามารดาอาจมีส่วนได้เสียในชีวิตของบุตร และบุตรอาจมีส่วนได้เสียในชีวิตของบิดามารดาเมื่ออยู่ในฐานะที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้ที่เป็นเอาประกันภัย

^๓ อ้างแล้ว โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.

^๔ อ้างแล้ว โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.

๕.๒ หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญา

ผู้เอาประกันชีวิต (ผู้ทำสัญญา) รวมถึงผู้ที่ใช้ความตายของตนเป็นเงื่อนไขการชำระเงิน จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่มีผลจูงใจให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตนั้นเรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรืออาจบอกปิดไม่ทำสัญญา เนื่องจากในกฎหมายระบุให้ผู้เอาประกันชีวิตจะต้องใช้ความสุจริตอย่างยิ่ง โดยมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้บริษัทผู้รับประกันภัยได้ทราบ ถ้าผู้ที่มีหน้าที่ไม่ทำหน้าที่ดังกล่าว บริษัทผู้รับประกันมีสิทธิที่จะลดจำนวนเงินที่ผู้รับประกันจะต้องจ่ายหรือบอกล้างสัญญา และไม่ยอมใช้เงินประกันตามสัญญาได้ แต่ถ้าเป็นผู้รับประกันในสัญญาประกันชีวิตที่ไม่ใช่ผู้เอาประกันชีวิตก็ไม่มีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าว แม้รู้แต่ไม่บอกก็ไม่ผิดใด ๆ ต่อสัญญาประกันชีวิต^๙ **ดังปรากฏตามคำพิพากษากฎีกาดังนี้**

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๓๖๗/๒๕๒๖ วินิจฉัยว่า ผู้เอาประกันชีวิตกับจำเลยในขณะที่ทำสัญญาประกันชีวิตมีสุขภาพไม่สมบูรณ์ โดยป่วยเป็นเบาหวานและตับแข็ง ละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงให้กับจำเลยทราบ ซึ่งหากจำเลยทราบจะบอกปิดไม่ตกลงทำสัญญาประกันชีวิตกับผู้เอาประกันชีวิต การปกปิดข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้จำเลยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงของสัญญาประกันชีวิตระหว่างจำเลยกับผู้เอาประกันชีวิต จึงตกเป็นโมฆียะ

กฎหมายระบุให้ผู้เอาประกันชีวิตจะต้องใช้ความสุจริตอย่างยิ่ง โดยมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้บริษัทผู้รับประกันภัยได้ทราบ ถ้าผู้ที่มีหน้าที่ไม่ทำหน้าที่ดังกล่าว บริษัทผู้รับประกันมีสิทธิที่จะลดจำนวนเงินที่ผู้รับประกันจะต้องจ่ายหรือบอกล้างสัญญา และไม่ยอมใช้เงินประกันตามสัญญาได้

คำพิพากษากฎีกาที่ ๒๓๘๗/๒๕๓๖ วินิจฉัยว่า การที่ผู้รับประกันภัยไม่ต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้เอาประกันก่อนเป็นการละเลยหาได้ไม่ แม้การประกันชีวิตในทุนประกันภัยที่ต่ำตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด (ปัจจุบันอยู่ในอำนาจกำกับดูแลของคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย) ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้เอาประกัน ก็ยังถือไม่ได้ว่าผู้รับประกันไม่ถือเอาเรื่องสุขภาพของผู้เอาประกันเป็นสำคัญ เมื่อรู้เช่นนี้แล้วในเวลาทำสัญญาประกันชีวิตผู้บริโภคมust ต้องใช้ความระมัดระวังแจ้งข้อมูลให้ครบถ้วน เพื่อไม่ให้ตกเป็นเหยื่อการโฆษณาที่เอาความสะดอกมานำเสนอและหาประโยชน์กับความไม่รู้ของผู้บริโภค

๖. ผู้มีสิทธิได้รับเงินจากการประกันชีวิต^{๑๐}

ในการประกันชีวิตถ้าผู้เอาประกันชีวิตประกันชีวิตตนเอง และเมื่อถึงแก่ความตายเงินจำนวนนี้ย่อมตกให้แก่ผู้รับประกันตามสัญญา อาจเป็นบุคคลใดโดยเฉพาะหรือระบุให้แก่ทายาท

^๙ สรุปรจาก อัญลักษณ์ สะตางาม สำนักกฎหมาย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, ไม่ต้องตอบคำถามสุขภาพ กกับการลบกทำประกัน, บทความ, เว็บไซต์ <http://lawdatabase.igetweb.com/webboards/1095440/>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

^{๑๐} อ้างแล้ว โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.

คนใดก็ได้ แต่ถ้าเป็นการเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น หรือเป็นการใช้เงินโดยอาศัยความทรงชีพ โดยอาศัยหลักการทรงชีพหรือประกันแบบสะสมทรัพย์ ผู้มีสิทธิได้รับเงินอาจจะเป็นผู้เอาประกันเอง หรือผู้รับประโยชน์อื่นก็ได้

กรณีสัญญาประกันชีวิตได้ระบุให้บุคคลอื่นเป็นผู้รับประโยชน์ถือว่าเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์แก่บุคคลภายนอก และเมื่อผู้รับประโยชน์ได้แสดงเจตนาแก่ผู้รับประกันชีวิตว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาแล้ว คู่สัญญาคือผู้เอาประกันชีวิตและผู้รับประโยชน์จะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังไม่ได้

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิจะโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตให้แก่บุคคลใดก็ได้ ถือว่าเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันชีวิต แต่การโอนเช่นนี้จะได้ก็ต่อเมื่อผู้เอาประกันชีวิตยังมีสิทธิอยู่เท่านั้น สิทธิการโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตย่อมสิ้นไปเมื่อ

๑) ผู้เอาประกันชีวิตได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันชีวิตให้ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และ

๒) ผู้รับประโยชน์ได้ทำหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าไปยังผู้รับประกันชีวิตแล้วว่า ตนจะถือเอาประโยชน์แห่งสัญญา

ข้อพึงระวังในการโอนสิทธิเรียกร้อง เนื่องจากการโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตเป็นการโอนสิทธิเรียกร้องประเภทหนึ่งจึงต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดคือทำเป็นหนังสือ มิฉะนั้นจะไม่สมบูรณ์และต้องบอกกล่าวการโอนไปยังผู้รับประกันชีวิตเป็นหนังสือหรือผู้รับประกันชีวิตยินยอมเป็นหนังสือ จึงจะใช้ยื่นผู้รับประกันชีวิตได้และกรมธรรม์จะต้องมีการสลักหลังการโอนนั้นจึงจะสมบูรณ์

๗. สิทธิของเจ้าหนี้ผู้เอาประกันชีวิต^{๑๑}

ในกรณีเจ้าหนี้ผู้เอาประกันชีวิตนั้นต้องแยกพิจารณาเป็น ๓ กรณี ดังนี้ คือ

๗.๑ กรณีมิได้ระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใดไว้เพียงแต่ระบุให้ใช้เงินแก่ทายาททั้งหลาย เมื่อกองมรดกของผู้เอาประกันยังมีเจ้าหนี้อยู่ จำนวนเงินที่ผู้รับประกันภัยจ่ายให้เป็นส่วนหนึ่งของกองมรดกซึ่งเจ้าหนี้ต้องมีสิทธิเอาเงินจำนวนนี้ชำระหนี้ของตนตามมาตรา ๘๙๗ วรรคหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่าเมื่อตนถึงซึ่งความมรณะให้ใช้เงินแก่ทายาททั้งหลายของตนโดยมิได้เจาะจงระบุชื่อผู้หนึ่งผู้ใดไว้ไซ้ จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น ท่านให้พึงเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยซึ่งเจ้าหนี้จะเอาใช้นี้ได้”

๗.๒ กรณีระบุให้ใช้เงินแก่บุคคลใดไว้ เจ้าหนี้ของผู้เอาประกันภัย จำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น ท่านให้พึงเอาเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยซึ่งเจ้าหนี้อย่อมจะมีสิทธิเฉพาะเงินที่ผู้เอาประกันภัยได้ส่งเป็นเบี้ยประกันไปแล้วเพราะตามมาตรา ๘๙๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “ถ้าได้เอาประกันภัยไว้โดยกำหนดว่าให้ใช้เงินแก่บุคคลคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ท่านว่า เฉพาะแต่จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วเท่านั้น จักเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยอันเจ้าหนี้จะเอาใช้นี้ได้”

^{๑๑} สิทธิของเจ้าหนี้ผู้เอาประกันชีวิต , เว็บไซต์ <http://lawabidingness.wordpress.com>, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๗.

๗.๓ กรณีระบุบุคคลใดไว้ซึ่งบุคคลนั้นเป็นผู้รับประโยชน์และเจ้าหนี้ด้วย กรณีดังกล่าวตกอยู่ในบังคับของมาตรา ๑๗๔๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าในการชำระหนี้ซึ่งค้างชำระอยู่แก่ตน เจ้าหนี้คนใดคนหนึ่งได้รับตั้งให้เป็นผู้รับประโยชน์ในการประกันชีวิตในระหว่างที่ผู้ตายมีชีวิตอยู่ เจ้าหนี้คนนั้นชอบที่จะได้รับเงินทั้งหมด ซึ่งได้ตกลงไว้กับผู้รับประกันอันหนึ่งเจ้าหนี้เช่นว่านั้น จำต้องส่งเบี้ยประกันภัยคืนเข้ากองมรดกก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้คนอื่น ๆ พิสูจน์ได้ว่า

๑) การที่ผู้ตายชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยวิธีดังกล่าวมานั้นเป็นการขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายนี้ และ

๒) เบี้ยประกันภัยเช่นว่านั้น เป็นจำนวนสูงเกินส่วนเมื่อเทียบกับรายได้หรือฐานะของผู้ตาย ถึงอย่างไรก็ดี เบี้ยประกันภัยซึ่งจะพึงส่งคืนเข้ากองมรดกนั้นต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับประกันชำระให้”

เมื่อผู้รับประโยชน์ได้แสดงเจตนาแก่ผู้รับประกันชีวิตว่าจะถือเอาประโยชน์จากสัญญาแล้ว คู่สัญญาคือผู้เอาประกันชีวิตและผู้รับผลประโยชน์จะเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธินั้นในภายหลังไม่ได้

ข้อสังเกต สิทธิของเจ้าหนี้ผู้เอาประกันชีวิตทั้ง ๓ กรณีดังกล่าวข้างต้นนั้น จะต้องเป็นการที่ผู้เอาประกันภัยได้เอาประกันชีวิตตนเอง เพราะถ้าเป็นการประกันชีวิตผู้อื่นเมื่อผู้ถูกเอาประกันชีวิตถึงแก่ความตาย เงินประกันชีวิตย่อมตกให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต จึงไม่มีทางที่ผู้ถูกเอาประกันชีวิตจะระบุตัวผู้รับประโยชน์ได้ อีกทั้งการประกันชีวิตผู้อื่นส่งเบี้ยประกันภัย คือ ผู้เอาประกันภัยมิใช่ผู้ถูกเอาประกันชีวิต จึงไม่มีกรณีที่ต้องเอาเงินที่ได้รับจากผู้รับประกันภัยเข้าเป็นกองมรดกของผู้ตายหรือเอาเงินเท่าจำนวนเบี้ยประกันภัยคืนแก่กองมรดกของผู้นั้น

๘. ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้รับประกันชีวิต^{๑๒}

- ๑) ผู้เอาประกันชีวิตได้ฆ่าตัวตาย (กระทำอัตวินิบาตด้วยใจสมัคร) ภายใน ๑ ปีนับจากวันทำสัญญา หรือ
- ๒) ผู้เอาประกันชีวิตถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา
- ๓) มีการเรียกร้องเงินตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตโดยทุจริต

๙. การบอกเลิกสัญญาประกันชีวิต^{๑๓}

การบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตจะบอกเลิกประกันชีวิตในเวลาใด ๆ ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันชีวิตต่อไป แต่ถ้าผู้เอาประกันชีวิตได้ส่งเบี้ยประกันชีวิตมาอย่างน้อยสามปี ผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิดังต่อไปนี้

^{๑๒} อ้างแล้ว, โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.

^{๑๓} อ้างแล้ว, โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.

๑) ได้รับเงินค่าเวนคืนตามกรมธรรม์ประกันชีวิต อันเป็นมูลค่าเงินสดตามจำนวนที่ระบุไว้ในตารางมูลค่าเวนคืนเงินสดในตอนท้ายของกรมธรรม์ประกันชีวิต ซึ่งจะมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนเบี้ยประกันชีวิตที่ได้ชำระไปแล้ว

๒) กรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ ในกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตไม่ต้องการเงินสดเป็นค่าเวนคืนกรมธรรม์ตามข้อ ๑) แต่ประสงค์จะให้มีการให้ความคุ้มครองโดยสัญญาประกันชีวิตต่อไปตามจำนวนเงินที่เอาประกันชีวิตที่ลดลงในอัตราส่วนของเบี้ยประกันชีวิตที่ได้ส่งไปแล้วและระยะเวลาของการส่งเบี้ยประกันชีวิต ผู้เอาประกันชีวิตสามารถที่จะขอเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันชีวิตได้

๑๐. อายุความ^{๑๔}

อายุความ หมายความว่า ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดบังคับไว้ให้ใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลภายในกำหนดเวลา หากปล่อยไว้จนเกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้เกิดผลเสียหายแก่เจ้าของสิทธิเรียกร้อง เรียกว่า “สิทธิเรียกร้องขาดอายุความ”

สำหรับการประกันชีวิตนั้นก็เช่นกัน หากมีปัญหาเกี่ยวกับการฟ้องร้องให้ผู้รับประกันชีวิตใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต รวมถึงการฟ้องร้องให้ใช้หรือเรียกคืนเบี้ยประกันชีวิตตามสัญญาประกันชีวิต การใช้สิทธิดังกล่าวจะต้องกระทำภายในกำหนด ๑๐ ปี เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๐๖/๒๕๒๓ การฟ้องคดีเรียกเงินตามสัญญาประกันชีวิตมิได้มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษ จึงต้องใช้อายุความทั่วไปที่กำหนดสิบปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๔ เดิม (ปัจจุบัน มาตรา ๑๙๓/๓๐)

บทสรุป

เมื่อปัจจุบัน คนส่วนใหญ่ต่างให้ความสนใจโดยมีการทำประกันชีวิตกันมากขึ้น ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่การประกันชีวิตนั้นเป็นการวางแผนการเงินที่มีความสำคัญ ไม่เพียงแต่เป็นการวางแผนป้องกันความเสี่ยงโดยซื้อความคุ้มครองชีวิตให้กับตนเองและสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว ยังเป็นการวางแผนในการนำเบี้ยประกันชีวิตไปลดหย่อนภาษีด้วย

ดังนั้น ประชาชนทุกคนที่สนใจทำประกันชีวิต จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้มีการศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิตและเนื้อหาสาระสำคัญอันเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในสัญญาประกันชีวิตให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และโดยละเอียดรอบคอบให้มากที่สุดด้วย ทั้งนี้ เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาฟ้องคดีกันภายหลัง และไม่ตกเป็นเหยื่อการโฆษณาของบริษัทประกันชีวิตสุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้จะ เป็นประโยชน์ในการสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ทำประกันชีวิต เพื่อที่ผู้ทำประกันชีวิตจะได้รับประโยชน์ตามเจตนารมณ์ในการทำประกันชีวิตอย่างแท้จริง **จ**

^{๑๔} อ้างแล้ว, โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓.